

ELET és TUDOMÁNY

<http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv>

online: www.eletestudomany.hu

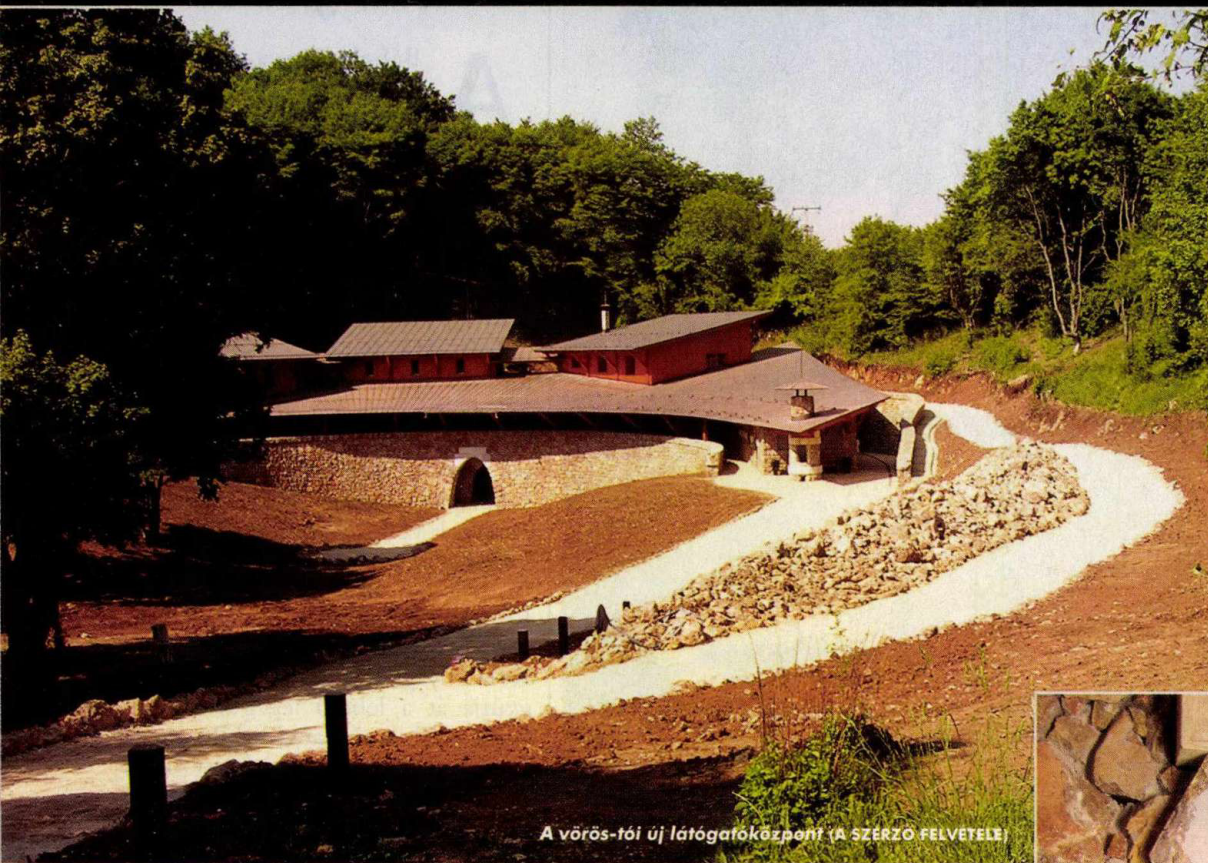
CSATA-TÚRÁK

Baradla-barangolás

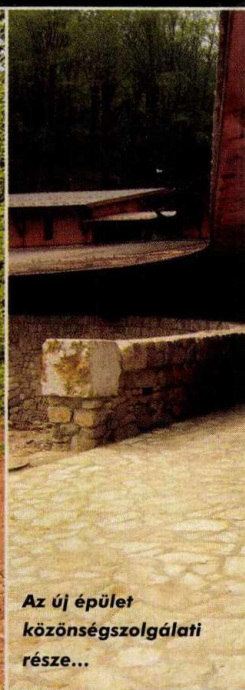

BARAGLYA

2005. június 3-án adták át a nagyközönség Jósuvató közöti felújított szakaszát, illetve a v szabású beruházás a legkorszerűbb – barlang kai megoldásokkal tizenhét hónap alatt való forrásokból finanszírozott munkálatok költsé

A vörös-tói új látogatóközpont (A SZERZŐ FELVETÉLE)

Az új épület közönségszolgálati része...

... és a barlangbejárat rejtő díszes kapuja

Ez a régi-új barlang 200-235 millió évvel ezelőtt, a földtörténeti triász időszakában képződött mészkőben alakult ki. Föld alatti vízvezető járatrendszere több, jól elkülöníthető szakaszra oszlik. Legészakibb részét a szlovákiai terület alatt kialakult domicai üregrendszer képezi nagyméretű, képződményekben gazdag termekkel, folyosókkal. A barlanglátogatás romantikáját fokozza az a vízzel teljes szélességében kitöltött járat, amelyben a turisták csónakokon utazhatnak. Ezt a szakaszt a Styx-patak medre köti össze az aggteleki főbejárat környékén a föld alatt húzódó látványos teremsorral (Hangversenyerem, Fekete terem, Tigris terem, Oszlopok csarnoka). Ott a Styx az Aggtelek felől érkező Acheron-patakka a Hangversenyeremben egyesülve a főágba torkollik. E két szakasz közötti összeköttetést 1932. augusztus 21-én dr. Kessler Hubert tárta fel, ezzel a járatrendszer akkor Közép-Európa legnagyobb cseppkőes barlangjának számított. Itt található hazánk egyetlen föld alatti országhatára, amelynek őrzéséről a természet gondoskodott nehezen járható szifonokkal, szűk, agyagos vízvezető járatokkal.

Az összesen 25 kilométer hosszúságú, tíz ismert bejáratú

Baradla-Domica-barlangrendszer (közkeletűbb nevén: Aggteleki-cseppkőbarlang) mintegy 40 négyzetkilométeres vízgyűjtőterületének és ismert járatainak majdnem egyharmada a mai Szlovákia területére esik. Az emberi jelenlét legrégebbi nyomai a szlovákiai Domica-barlangban paleolitikus leletek, az aggteleki barlangrészben pedig a legidősebb leletek a neolitikumból származó Alföldi Vónaldíszes Kerámia remekművű darabjai. A Vass Imre

radla-barlang Vörös-tó és
togatóközpontot. A nagy-
élokát is szolgáló – techni-
A PHARE- és kormányzati
gy négymillió eurót tett ki.

A „Halszáritó”

által 1825-ben megtalált lábnyomok és edénytöredékek bizonyítják, hogy emberösünk a mai jósvaői szakaszig is eljutott.

A barlangot feltehetően már a középkorban is látogatták. Első idegen nyelvű említését G. Wernhemek köszönhetjük 1549-ből, míg magyar nyelven 1788-ban bukkan fel az iskolai tankönyvnek szánt *Hármas kis Tü-*

körben „Az Tsudálatos Baraglya”-ként. Robert Townson angol utazó 1797-ben megjelent leírása tette nemzetközileg is ismertté. A reformkortól számtalan leírás, térkép, tanulmány készült a barlangról. A barlang feltárásában és dokumentálásában a már említett Vass Imre – Gömör vármegye földmérő mérnöke – szerzett elévülhetetlen érdemeiket; a főág Vas-kapu nevű szűk, nehezen járható szakaszain átjutva elérte az Óriások termét, s elkészítette a barlang térképét, bemutatva annak felszíni kapcsolatait is.

A XIX. század végén a barlangot kezelő Magyarországi Kárpát Egyesület (MKE) vezetői felismerték, hogy egy új bejárat létesítése nagyban megkönnyítené a barlang Aggtelektől távoli ré-

szaineinek bemutatását is. A dobsinai bányaigazgató, Münnich Kálmán által kitűzött tårót az Aggtelek és Jósvaő között felúton lévõ Vörös-tó közelében mélyítették le, és 1890. augusztus 24-én nyitották meg.

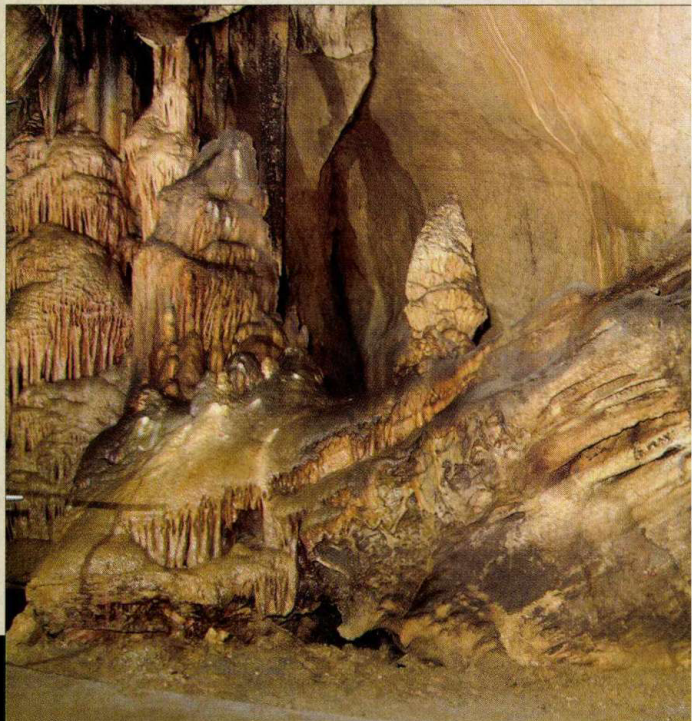
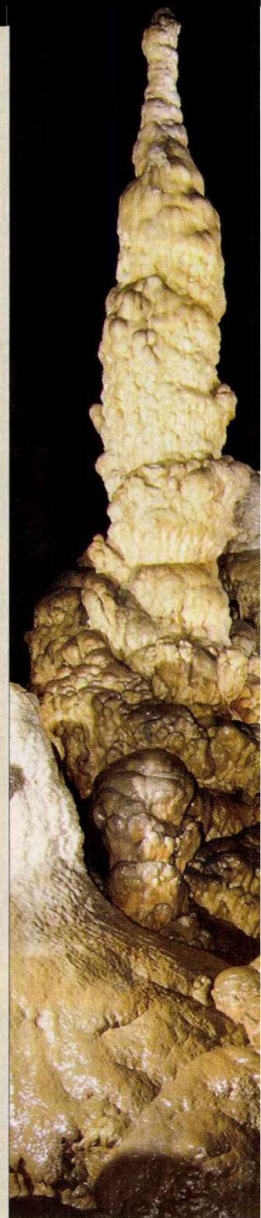
Az MKE elnöke, Siegmeth Károly 1910-ben kiadott *Az Aggteleki barlang* című kis könyvében három túralehetőséget kínál az új bejárat érintésével: „a) A gyenge turisták az új bejáratról a csillagvizsgáló toronyig mennek, és innen az új bejáraton át ki. Azután a régi bejáratához kocsiznak, és itt a barlangban a kis teremig és a paradicsomig haladnak. Az időtartam 3 óra. b) Gyakorlottabb turisták az új bejáraton át a csillagvizsgáló toronyig és innen tovább mennek az egész barlangon át a régi bejáratához. Ez az út 5 órát vesz igénybe. c) Nagyon kitaró turisták a régi bejáratról a pokolig haladnak, és az új bejáraton kijönnek. Az egész út 7-8 óráig tart.” A korabeli látogatói szokásokra utal a kis kötet felhívása, miszerint „Szigorúan tilos: a fátylavilágítás, bengáli tűz [a tűzijátékot kísérő fényjelenség] égetése, lövöldözés a barlangban és a cseppkőképzõdmények rongálása”.

Tájba simuló, a természeti környezettel jól harmonizáló új, háromszintes épületével a látogatóközpontban a barlangbejáraton kívül pénztár, információs irodát, elő-

adó- és kiállítótermet, büfét, ajándék-boltot és fedett közösségi tereket alakítottak ki. A látogatók majdnem kétszáz lépcsőn jutnak le a barlang főágába, amelynek föld alatti patakmedrében kanyarog a rozsdamentes acélkorlátokkal szegélyezett túraútvonal 2200 méter hosszúságban.

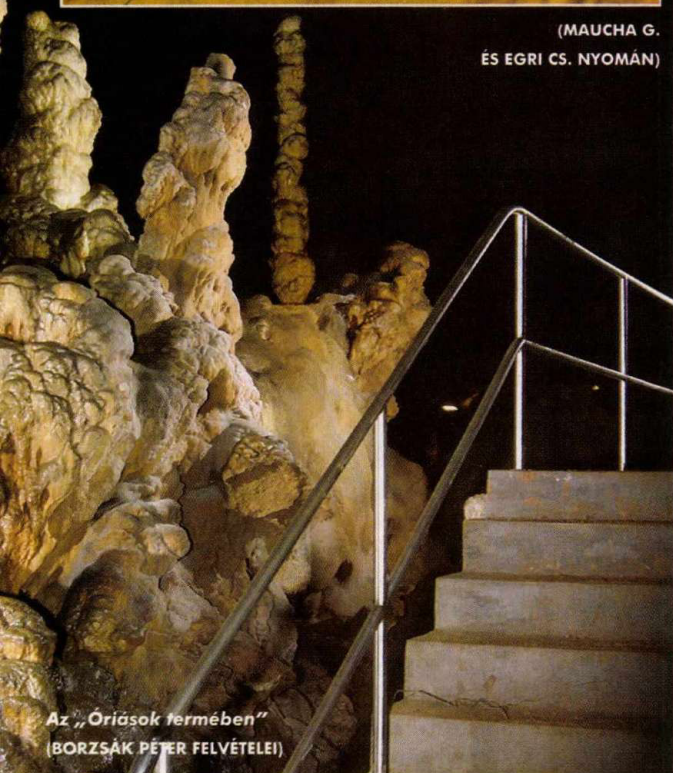
A főág egyik felszakadt oldaltermében alakult ki a barlang – és egyben hazánk – legnagyobb cseppkőoszlopa: a *Csillagvizsgáló*. A 18 méter magas, színpompás ránőtt díszekkel tagolt cseppkőkolosszus tömege több mint 900 tonna! A főágnak az *Óriások terme* előtt szakad vége, s árvizek idején a barlangi patak e terem víznyelőjének sziklatorkában tűnik el. A víz a nagyjában 1 kilométeres, vízzel kitöltött járatokon – a *Rövid-Alsó-barlangon* – át jut a felszínre, ahol a *Jósva-forrásban* lát napvilágot.

A víznyelőtől meredek törmelék-lejtő felett karcsú acéllépcső vezet az Óriások termének roppant üregébe (hossza 200 méter, szélessége 60 méter, magassága a 40 métert is eléri). A teremben lenyűgöző méretű, különböző színű és formájú cseppkövek tárnak elénk: *Korinthoszi oszlop*, *Pisai ferdetorony*, *Kínai pagoda*, *Sorompó*, *Légvédelmi ágyú*, *Színházi függöny*, *Ganymedes kútja*... A látványt fokozza a túravezető fényjátéka és a – terem kitűnő akusztikáját bemutató – alkalmi hangverseny. A jósvaői kijárat felé tovább haladva egyre gyérebbek a képzõdmények, a járatok szelvénye csökken, közeledünk a barlangrendszer források felõli végéhez. Az üreget a

(MAUCHA G.
ÉS EGRI CS. NYOMÁN)

Az „Óriások termében”
(BORZSÁK PÉTER FELVÉTELE)

A „Mozdony”

Kaffka Péter által 1928–1929-ben kialakított, 130 méter hosszú mesterséges tárón elhagyva a jósvafői Törőfej-völgybe, a Tengerszem-tó sétányokkal övezett meghitt környezetébe érkezünk.

A barlang képződményeit és üregeit kis fogyasztású fényforrásokkal világították meg. Az érzékelőkkel vezérelt, szakaszos működésű világítási rendszert használva a barlang látogatott szakaszaiban sem telepednek meg a növények, nem alakul ki a „lámpaflóra”.

Ebben az évben ünnepeljük az Aggteleki Nemzeti Park különleges védettségének huszadik és az Aggteleki és a Szlovák Karszt világörökséggé nyilvánításának tizedik évfordulóját. Az ünnepet a most átadott létesítmények még emlékeztetesebbé teszik.

SZABLYÁR PÉTER

TALPALATNYI ZÖLD

TALPALATNYI ZÖLD, 2005. JÚLIUS 15.

PÉNTEK 16:30, DUNA TELEVÍZIÓ

ISMÉTLÉS: JÚLIUS 16., 14:00

ÖKORÉPA ÉS BIOKECSKE – A PANGEA EGYESÜLET
NYOMDOKÁBAN; MINDENNAPI LAKÓTÁRSAINK –
VEGYIANYAGOK A HÁZTARTÁSBAN;
GONDOLATOK A FA ALATT – SASVÁRI SÁNDOR

A DUNA TELEVÍZIÓ, AZ ÉLET ÉS TUDOMÁNY
ÉS A SZÍNES RTV KÖZÖS FEJTÖRŐJÉNEK KÉRDÉSEI:

I. A Pangea Egyesület elsősorban melyik tájegységünkön tevékenykedik?

1. Kemenesalja
2. Balaton-felvidék
3. Magas-Bakony

II. A mosószerekben, saponokban, hajöblítőkben melyik vegyületcsoportot alkalmazzák felületaktív szerként?

1. fluoridok
2. tenzidek
3. mosószervegyületek

III. Miért nem jó a szilikonos cipőápoló?

1. testhőre mérgező anyagokat párologtat ki
2. megakadályozza a cipőbőr szellőzését
3. adalékanyagai roncsolják a lábbeli anyagát

A megfejtéseket 2005. július 21-ig adják postára.

Cím: **Élet és Tudomány**, 1428 Bp., Pf. 47.

A levelezőlapra írják rá: **Talpalatnyi zöld**.

A válaszokat elektronikus levélben, drótpostán is feladhatják: eltud@eletestudomany.hu.

A jó megfejtések beküldői között értékes könyvajándékokat sorsozunk ki. A nyertesek nevét és a jó válaszokat a Talpalatnyi zöld augusztus 12-ei adása, valamint az Élet és Tudomány 2005/32. száma közli.

Az Élet és Tudomány 2005/24. számában megjelent feladvány megfejtése:

I. a szuperkontinens Pangea 260–235 millió éve alakult ki (2)

II. Szent László pénze a nummulitesz kőülete (3)

III. a paprikaőrlemények aflatoxintartalma miatt robbant ki 2004 őszén botrány (1)

Jó megfejtéséért egy-egy könyvet nyert: **Herr Lajos József** (Veresegyház), **Randweg Erika** (Szombathely), **Sarudi Ágnes** (Budapest). A szerencsés nyerteseknek gratulálunk, a könyveket postán küldjük el.

Szerkesztőségünkben – munkanapokon 10 és 15 óra között – megvásárolható könyvek:

Andrássy Péter–Csapodi István: *Kitaibel Pál élete és munkássága* (500 Ft) ■ Csillagászati évkönyv '2005 (1932 Ft) ■ Csóka György–Kovács Tibor: *Xilofág rovarok* (1900 Ft) ■ Szablyár Péter: *Jósvafő* (1200 Ft) ■ Keszthelyi Sándor: *Magyarország napórái* (500 Ft) ■ Vassy Zoltán: *Neandervölgyi mesék* (300 Ft) ■ *A végtelenség kezdete* (1970 Ft) ■ *Divina Astronomia – Csillagászat Dante műveiben* (896 Ft) ■ *Tudóslexikon* (3500 Ft) ■ *Prízmapáros nézőléc* (930 Ft)